

злочинів (військових злочинів, умисних вбивств, пограбувань та розбійних нападів, вимагання, незаконні заволодіння транспортними засобами тощо) та швидка комунікація між вказаними секторами, щодо оперативного відпрацювання резонансних подій, встановлення розшукуваних осіб та транспортних засобів, ідентифікація осіб з використанням методології OSINT.

Звісно використання системи відеоспостереження «Безпечне місто», а саме її аналітичної складової – є невід’ємна частина повсякденної роботи аналітика при розкритті злочинів за «гарячими слідами», адже вказаний інструмент в сукупності з іншими аналітичними онлайн системами дає можливість в найкоротший час ідентифікувати та затримати злочинця.

За розвитком роботи поліцейських «кримінальних аналітиків» майбутнє. Така інновація покращує роботу поліції в цілому, важливим етапом отримання якісної аналітичної інформації є фахова підготовка аналітиків з використанням передових аналітичних програмних продуктів.

В свою чергу перед УКА ГУНП у місті Києві постає завдання у відборі кандидатів з числа найбільш фахово підготовлених діючих працівників (пріоритет – знання комп’ютерної техніки та програмного забезпечення, вміння користуватися інформаційно-пошуковими ресурсами), підготовка курсантів як майбутніх кандидатів на вакантні посади та організація стажування кандидатів на базі УКА ГУНП у місті Києві, розроблення та впровадження новітніх алгоритмів, аналітичних інструментів та систем, цілодобове надання практичної та методичної допомоги в організації роботи новостворених секторів.

Варава Дмитро Віталійович,
заступник начальника 1-го відділу
Департаменту боротьби з наркозлочинністю
Національної поліції України

СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОВЖИВАННЯ НАРКОТИКАМИ ТА ПСИХОТРОПНИМИ РЕЧОВИНАМИ В ПІДЛІТКОВО-ЮНАЦЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Запобігання наркоманії повинно спиратися в своїй основі на довгострокову загальнодержавну політику, спрямовану на формування в суспільстві неприйнятного ставлення до вживання наркотиків. Протистояння наркоманії тільки тоді стане дійсно загальнонаціональною справою, коли будуть зроблені зусилля як на урядовому рівні, так і на рівні громадських організацій і рухів [1, с. 78–80].

Виходячи з цього, суть сучасної концепції первинної, вторинної та третинної профілактики, раннє запобігання вживання наркотиків серед дітей та підлітків полягає в тому, що основна увага повинна бути приділена особі неповнолітнього і трьом важливим сферам, в яких

реалізується його життєдіяльність: сім'я, навчальний заклад і дозвілля, включаючи пов'язане з ним мікросоціальне оточення [2].

Цілями первинної запобіжної діяльності на даному етапі є:

– зміна ціннісного ставлення дітей та молоді до наркотиків, формування особистої відповідальності за свою поведінку, яка обумовлює зниження попиту на наркотики та психотропні речовини в дитячо-молодіжній популяції;

– стримування залучення дітей і молоді в прийом наркотичних засобів за допомогою пропаганди здорового способу життя, формування антинаркотичних установок та профілактичної роботи, яка здійснюється працівниками загальноосвітніх установ і поліції.

Стратегія первинної профілактики передбачає активні профілактичні заходи, спрямовані на формування особистісних ресурсів, що забезпечують розвиток у дітей і молоді соціально-нормативного стимулювання з домінуванням цінностей здорового способу життя, дієвої установки на відмову від прийому наркотичних і психотропних речовин; на формування ресурсів сім'ї, що допомагають вихованню у дітей та підлітків законослухняного, успішної і відповідальної поведінки, а також ресурсів сім'ї, що забезпечують підтримку дитини, яка почала вживати наркотики, що стримують її розрив з родиною і допомагають їй на стадії соціально-медичної реабілітації при припиненні прийому наркотиків, на впровадження в загальноосвітньому середовищі інноваційних педагогічних і психологічних технологій раннього виявлення випадків вживання наркотиків учнями; на розвиток соціально-підтримуючої інфраструктури [3, с. 139].

Державна політика повинна бути спрямована на стримування незаконного поширення і зростання зловживання наркотичними і психотропними речовинами.

Стратегічним пріоритетом первинної профілактики слід розглядати свідомість системи позитивної профілактики, яка орієнтується не на проблему і її наслідки, а на захист від виникнення проблем, на потенціал здорового способу життя – освоєння і розкриття ресурсів психіки і особистості, підтримку молодої людини і допомогу їй в самореалізації власного життєвого призначення.

Вторинна профілактика залежності від наркотичних та психотропних речовин стосується осіб, які вже випробували на собі вплив обставин, пов'язаних з вживанням наркотичних і психотропних речовин, але ще не виявляють ознак хвороби. Комплекс заходів вторинної профілактики спрямований на повне припинення подальшої наркотизації і відновлення особистісного і соціального статусу підлітка [4, с. 2–3].

Найважливішими складовими частинами вторинної профілактики зловживання наркотичних і психотропних речовин є: створення системи раннього виявлення споживачів наркотиків, забезпечення доступності комплексного обстеження і надання кваліфікованої психологічної, медичної, педагогічної та соціальної допомоги.

Дуже важливо забезпечити тривале перебування таких підлітків в нормативному мікросередовищі (навчальному класі в загальноосвітній школі, установі додаткової освіти, сім'я і т.п.), в яких, як правило, ймовірність поширення наркотиків зведена до мінімуму.

У випадках, коли ставиться діагноз «наркоманія», учень потребує спеціального комплексного обстеження, лікування та реабілітації. Профілактика, лікування та реабілітація – це взаємопов'язані процеси.

Разом з тим, без включення споживача наркотиків в загальноосвітній і усвідомлений трудовий процес вкрай важко вирішити проблему третинної профілактики [5, с. 110–111].

Заходи, спрямовані на запобігання зривів і рецидивів наркоманії, відносяться до третинної профілактики. Власне, це і є реабілітація, яка на думку експертів Всесвітньої Організації охорони здоров'я, є комплексним спрямованим на використання медичних, психологічних, соціальних, освітніх та трудових заходів з метою пристосування хворого до діяльності на максимально важливому для нього рівні [6, с. 294–295].

Завдання вторинної і третинної профілактики можуть бути вирішені в спеціалізованих державних центрах реабілітації дітей та молоді системи Міністерства освіти і науки та Міністерства охорони здоров'я. Крім спеціалізованих центрів з метою запобігання зловживання наркотичними і психотропними речовинами може і повинна активно використовуватися вже існуюча мережа загальноосвітніх установ для дітей, які потребують психолого-педагогічної та медичної допомоги [7, с. 104].

Спектр діяльності таких центрів повинні бути багатогранними і багатопрофільними:

- надання консультативно-діагностичної, медичної, соціальної та правової допомоги дітям і молоді, які вживають наркотичні та психотропні речовини і мають хворобливу залежність;

- надання консультативної допомоги та правової підтримки батькам з питань наркозалежності дітей і молоді;

- організація загальноосвітнього і професійного навчання та створення навчальних класів, студій, спортивних секцій, трудових майстерень та інших спеціальних структур для забезпечення духовного і творчого зростання реабілітованих;

- надання організаційно-методичної та консультативної допомоги фахівцям освітніх установ з питань запобігання наркоманії та залежності від психоактивних речовин;

- взаємодія із зацікавленими відомствами та організаціями з питань реабілітації та реадптації дітей і молоді, залучених до вживання наркотиків;

- розробка реабілітаційних програм для дітей та молоді із залежністю від наркотичних і психотропних речовин;

– розробка програм запобігання зривам і рецидивам наркоманії у дітей та молоді, які пройшли лікування і реабілітацію та інтегрованих в освітній заклад.

Кожен вид профілактики має свої особливості. Між профілактичними блоками (первинна, вторинна і третинна профілактика) як складова єдиної системи має місце взаємопроникнення і взаємопересікання. Саме такий підхід дає змогу структурувати цілісну концепцію запобігання зловживанню психоактивними речовинами і перейти до створення комплексних програм на всіх рівнях [8, с. 11].

Звідси можна дійти висновку, що антинаркотична профілактика – це цілісна система заходів, організована в рамках єдиної державної програми, яка має свій зміст, свою етапи і динаміку розвитку, свій певний кінцевий результат і реалізується державними і громадськими структурами [9].

Реабілітаційні програми – заходи, здійснювані як довготривало, так і на короткий час, з відновлення психічного, а також соціального, фізіологічного здоров'я молоді.

Звідси і реабілітаційний простір як територіальна система відомств, служб і установ, громадських ініціатив, що здійснюють пошук і реабілітацію підлітків і молоді, які опинилися в небезпечних або несприятливих соціальних умовах [10].

До принципів реабілітаційного простору належать:

– принцип дотримання інтересів неповнолітнього. Дитина є не об'єктом репресивного впливу, а суб'єктом реабілітації;

– принцип добровільності. Перш ніж приступати до надання допомоги і корекційної роботи, з кожним із спостережуваних підлітків необхідно вступити в довірчий контакт, отримати згоду на подальшу співпрацю;

– принцип довіри до неповнолітнього. Цей принцип має на меті прийняття на віру будь-якої інформації, яку неповнолітній приносить в процесі спілкування.

Усе це говорить про те, що концепція реабілітаційного простору передбачає існування комплексної мережі соціально-реабілітаційних програм, націлених на захист прав підлітка. По суті, реабілітаційний простір є не що інше, як соціально-реабілітаційний аналог відновного ювенального правосуддя.

Список використаних джерел

1. Денисов С. Ф. Протидія наркотизму серед молоді в Україні. *Держава та регіони*. Серія право. 2010. № 1. С. 78–84.

2. Минимальные стандартные правила ООН, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних («Пекинские правила»): приняты резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН 40/33 от 10.12.1985. *Права человека: сб. междунар. документов*. Варшава, 2002. С. 263–281.

3. Легецький М. Підвищення ефективності профілактики наркоманії серед неповнолітніх. *Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України*. 2005. № 4. С. 139–142.

4. Мачинский В. Объединение усилий в борьбе с наркопреступностью. *Законность*. 2006. № 5. С. 2–4.

5. Щеточкина Н. П. Кто защитит больного наркоманией? *Человек и закон*. 2007. № 9. С. 110–114.

6. Наркозлочинність: кримінологічна характеристика та запобігання: наук-практ. посіб. / А. А. Бова, В. І. Женунтій, А. П. Закалюк; за заг. ред. А. П. Закалюка. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 296 с.

7. Романова Л., Ролик А. Приоритетные направления в профилактике распространения наркотиков. *Уголовное право*. 2005. № 2. С. 104–106.

8. Ткаченко И. Н. Проблема потребления наркотических и токсических веществ несовершеннолетними. *Биология в школе*. 2002. № 7. С. 11–14.

9. Флямер М. Развитие общественных инициатив в сфере уголовной юстиции. URL: <http://www.a-z.ru/assoc/sydebnprav/lib/flumer.htm>.

10. Хананашвили Н. Зыков О. Не «Как наказать», а «как помочь». URL: <http://www.ug.ru/01.17/t3.htm>.

Вихристюк Олексій Анатолійович,
генеральний директор ТОВ «KOBİ SOFTWARE»

SAMAP

Група компаній «КОБІ» є українським виробником активного обладнання

та камер відеоспостереження ZetPro, програмно-апаратного комплексу SAMAP (vers. VMS).

Штат компанії налічує 25 працівників, з них 13 працівників задіяні в розробці та модернізації програмно-апаратного продукту SAMAP (vers. VMS), розгорнута дилерська мережа, яка представлена в кожній області України.

На даний час в рамках державної програми «Безпечна область», «Безпечне місто», тощо (в залежності в рівня запровадження програми), на базі програмного забезпечення SAMAP створено мережі систем відеоспостереження та відеоаналітики в населених пунктах Сумської, Чернігівської, Київської, Житомирська, Вінницької, Рівненської, Хмельницької, Волинської, Тернопільської, Івано-Франківської та Закарпатської областей. Вказані мережі об'єднані в єдину централізовану мережу, що сприяє ефективнішому здійсненню проведенню аналітики отриманої за допомогою систем відеоспостереження інформації. До окупації російськими військами ефективно працювала система відеоспостереження в м. Енергодарі Запорізької області, яка також була задіяна в об'єднаній мережі.